

2017 YILI PROGRAMI

**19/10/2016 Tarihli ve 29862 Sayılı Resmi Gazete’de
Yayımlanan 3/10/2016 Tarihli ve 2016/9368 Sayılı 2017
Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve
İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı Eki**

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. DÜNYA EKONOMİSİNDE GELİŞMELER

Küresel büyüme zayıf ve kırılgan görünümünü sürdürmektedir. Küresel ekonomide düşük büyüme ortamı belirginleşmekte ve dünya büyüme oranı uzun dönem ortalamasının altında seyretmektedir. Ekonomik aktivite, gelişmiş ekonomilerde bir miktar yavaşlarken, gelişmekte olan ekonomilerde ise başta emtia ihracatçısı ülkeler olmak üzere zayıf seyretmektedir.

Küresel ticaret ve yatırımlarda belirginleşen yavaşlama eğilimi, uzun süredir devam eden zayıf küresel talep, azalan verimlilik artışı, düşük ücret seviyeleri, düşük ve istikrarsız emtia fiyatları, artan özel sektör borçluluğu, jeopolitik riskler ve siyasi belirsizlikler küresel ekonomiyi olumsuz yönde etkilemektedir. Birleşik Krallığın Avrupa Birliğinden referandumla ayrılma kararı (Brexit), bankacılık sektörü ve finansal piyasalarda devam eden kırılganlıklar ile artan gelir eşitsizliği gibi etkenler küresel ekonomiye ilişkin kaygıları daha da artırmaktadır. Söz konusu gelişmeler neticesinde dünya ekonomisinin 2016 yılında yüzde 3,1 oranında, 2017 yılında ise bir miktar toparlanarak yüzde 3,4 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir.¹

Gelişmiş ekonomilerde büyüme oranları, potansiyelinin altında seyretmektedir. Ekonomiyi canlandırmakta yetersiz kalan parasal genişleme politikalarının yanı sıra ABD’de ekonomik aktivitenin yılın ilk yarısında beklenenin altında gerçekleşmesi ve Brexit kararının getirdiği aşağı yönlü riskler, gelişmiş ekonomilerin 2016 yılı büyüme beklentilerini aşağıya çekmiştir. 2015 yılında yüzde 2,1 oranında büyüyen gelişmiş ekonomilerin 2016 yılında yüzde 1,6 ve 2017 yılında yüzde 1,8 oranında büyümesi beklenmektedir.

2015 yılında yüzde 2,6 oranında büyüyen ABD ekonomisi 2016 yılının ilk yarısında yaklaşık yüzde 1 ile beklentilerin altında büyümüştür. Sermaye harcamalarında ve stoklarda yaşanan düşüş, güçlü dolar ve zayıflayan dış talep nedeniyle azalan dış ticarete ek olarak 2016 yılı Kasım ayında yapılacak başkanlık seçimlerinin getirdiği belirsizlik ortamı büyümeyi

---

¹Dünya ekonomisine ilişkin veriler; Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 2016 yılı Nisan ve Ekim ayında açıklanan tahminlerdir.

yaygınlaştırılacaktır.	Bakanlığı, OSB'ler, Sanayi ve Ticaret Odaları		korunmasına yönelik Hezârfen Projesi ile firmalara özel fikri mülkiyet stratejisi oluşturulmakta olup, projenin 2017 yılında farklı sektörlerde ve en az iki ilde uygulaması yapılacaktır.
Fikri haklar sistemi konusunda kamuoyunun her düzeyde bilgilendirilmesine yönelik tanıtım ve eğitim faaliyetleriyle toplumsal bilincin artırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı p.710)			
Tedbir 287. Türk Patent Enstitüsü bünyesinde orta öğretim ve üniversite öğrencilerine yönelik Patent Atölyesi oluşturulacaktır.	Türk Patent Enstitüsü (S), Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler	Aralık Sonu	Türk Patent Enstitüsü bünyesinde Patent Atölyesi oluşturularak orta öğretim ve üniversite öğrencilerine yönelik interaktif patent araştırma ve uygulamaları gerçekleştirilecektir.
Tedbir 288. Telif haklarının etkili bir şekilde korunması ve geliştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.	Kültür ve Turizm Bakanlığı (S), İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Aralık Sonu	Telif haklarına yönelik olarak her düzeyde farkındalığın artırılmasına katkı sağlamak üzere, en az 10 eğitim ve bilinçlendirme faaliyeti gerçekleştirilecektir.
Fikri haklara konu ürün ve eserlerin ülke ekonomisine katkısının tespiti, izlenmesi ve değerlendirilmesi sağlanacak, bilgi ve veri altyapısı güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı p.711)			
Tedbir 289. Sınai mülkiyet haklarının ülke ekonomisine etkilerine ilişkin araştırma yapılacaktır.	Türk Patent Enstitüsü (S), Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu	Aralık Sonu	Sınai mülkiyet haklarının ülke ekonomisine etkilerine ilişkin öncelikli konular tespit edilerek araştırma raporu hazırlanacaktır.

2.2.2.14. Bilgi ve İletişim Teknolojileri

a) Mevcut Durum

Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) sektörünün gelişimi, bu sektörün GSYH'ya yapacağı doğrudan katkının yanı sıra, diğer sektörlerin gelişimi için de kritiktir. BİT ürün ve hizmetlerinin diğer sektörlerle nüfuzu; ekonominin geneli ve tüm sektörler için yenilik sistemlerinin etkinleşmesi, yeni ürün/hizmetlerin üretilmesi, tedarik, üretim, satış gibi tüm süreçlerde maliyet avantajı, verimlilik artışı elde edilmesi ve yeni pazarlara erişimi mümkün kılmaktadır.

Elektronik Haberleşme

Altyapıya dayalı rekabetin tesisini sağlamak üzere, altyapı işletmeciliği alanında Ekim 2016 itibarıyla 173 alternatif işletmeci yetkilendirilmiştir. Bu işletmeciler kendi altyapılarını kurmak üzere önemli ölçüde yatırım yapmaktadır. Söz konusu işletmecilerin sahip olduğu fiber optik kabloların toplam uzunluğu 2016 yılının ilk yarısı itibarıyla 58.956 km'ye ulaşarak geçen senenin aynı dönemine oranla yüzde 7,7 artmıştır. Yerleşik işletmecinin fiber optik kablo altyapısı Haziran 2016 itibarıyla bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8,3'lük artış göstererek 218.802 km'ye ulaşmıştır. Bunun yaklaşık olarak 124.560 km'si omurga, geri kalan kısmı ise erişim amaçlı kullanılmaktadır.

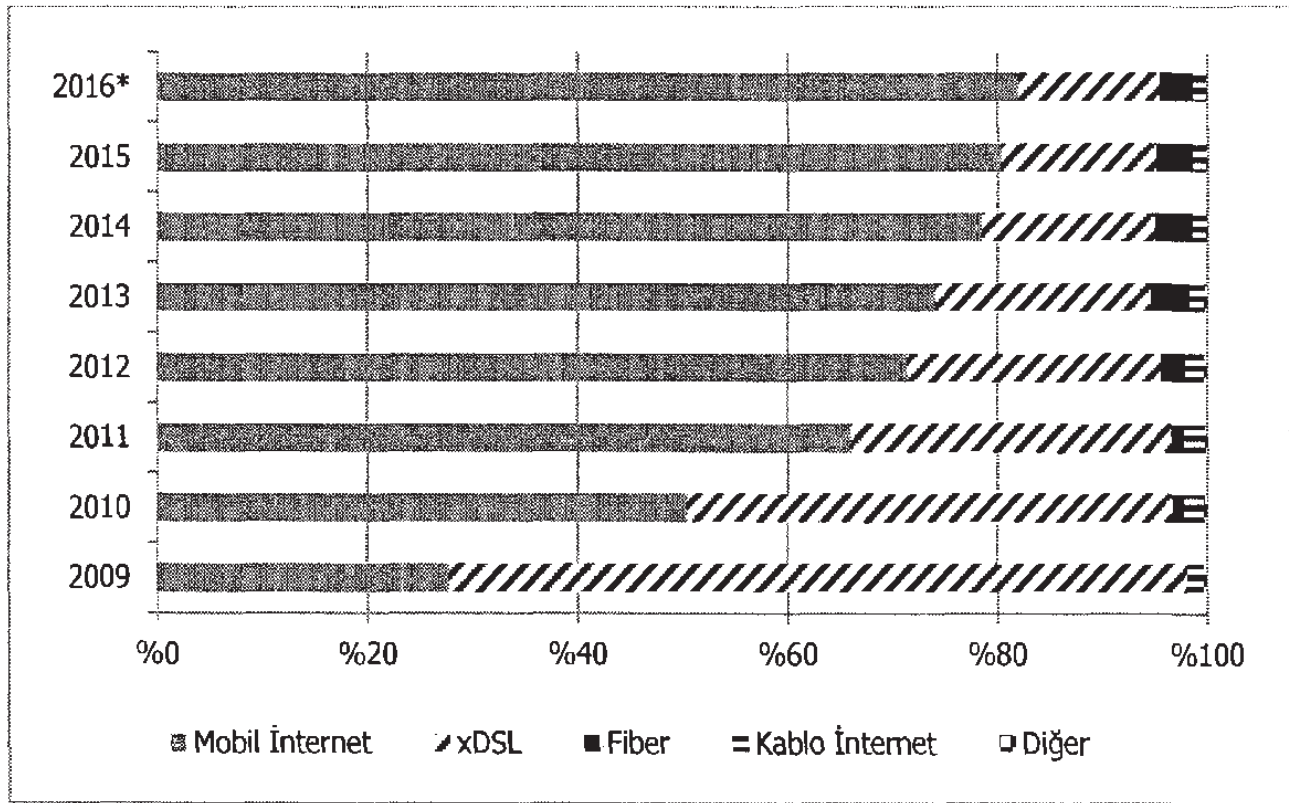
Sabit genişbant erişim pazarında, abone sayısı bazında DSL hizmeti sunan alternatif internet servis sağlayıcılarının pazar payı Haziran 2015'te yüzde 14,2 iken bu oran Haziran 2016 itibarıyla yüzde 16,9'a yükselmiştir. Aynı dönemde kablo internet hizmeti sunan işletmecilerin pazar payı yüzde 6,4'ten yüzde 6,7'ye çıkmıştır. Türkiye'de sabit genişbant

erişim pazarındaki rekabet düzeyi AB ülkeleriyle kıyaslandığında oldukça düşük kalmakta olup bu alandaki düzenlemelerin daha etkin şekilde uygulanması gerekliliği devam etmektedir.

Haziran 2016 itibarıyla mobil haberleşme hizmetlerini kullanan toplam abone sayısı 73,6 milyondur. Ülkemizde 01/04/2016 tarihinde sunulmaya başlanan 4.5G mobil genişbant hizmetlerinin abone sayısı Haziran 2016 itibarıyla 38,6 milyona ulaşmıştır. Geri kalan mobil haberleşme abonelerinden 6,5 milyonu 2G, 28,6 milyonu ise 3G hizmeti almaktadır. Haziran 2015 itibarıyla 35,3 milyon olan toplam mobil genişbant abone sayısı yüzde 28,3'lük artışla Haziran 2016'da 45,3 milyona yükselmiştir.

Toplam genişbant abone sayısı, Haziran 2016 itibarıyla 55,3 milyona ulaşmış olup bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 24,5'lik bir artış kaydetmiştir. Bu artışın kaynağı mobil genişbant ve fiber internet olup önümüzdeki dönemde bu teknolojilerin genişbant pazarındaki payının daha da yükselmesi beklenmektedir. Özellikle 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planında yer alan Fiber Erişim Destekleme Programı Oluşturulması eylemiyle sabit ve mobil yeni nesil erişim şebekelerine yönelik altyapı yatırımlarının artırılması ve pazarın geliştirilmesi öngörülmektedir.

GRAFİK: 9- Genişbant Abonelerinin Teknoloji Bazında Dağılımı

Kaynak: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
* 2016 yılı Haziran ayı verisidir.

06/10/2016 itibarıyla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından 621 işletmeci için yapılan 1.008 yetkilendirmenin 179'u sabit telefon hizmetleri alanındadır. Sabit telefonlarda numara taşınabilirliği düzenlemesi Eylül 2009'da yürürlüğe girmiş ve 30/06/2016 itibarıyla 1.090.120 sabit telefon abonesi numarasını taşımıştır. 2015 yılı ilk yarısında alternatif işletmecilerin sabit telefon hizmetleri pazarındaki payı yüzde 15 iken, bu oran 2016 yılı ilk yarısında yüzde 17 olarak gerçekleşmiş olup söz konusu pazarda rekabet halen istenen seviyede değildir.

Genişbant hizmetlerinin kullanımındaki artışa paralel olarak, çeşitli işletmeciler tarafından hem sabit hem de mobil genişbant bağlantılar üzerinden sunulan telefon, video

yayını, veri iletişimi vb. hizmetleri kullananların sayısının arttığı gözlenmektedir. Haziran 2015 itibarıyla 429.914 olan IPTV (internet üzerinden televizyon yayını) hizmeti abone sayısı, Haziran 2016 itibarıyla yüzde 63'lük bir artış göstererek 701.532'ye ulaşmıştır. Yakınsama sürecinin önümüzdeki dönemde daha da hızlanması beklenmektedir.

Türkiye'nin küresel uydu haberleşme pazarındaki ağırlığını artırma politikasına paralel olarak hem televizyon yayıncılığı hem de veri iletişimi için kullanılmak üzere uzaya gönderilen TÜRK SAT 4B uydusu Ekim 2015 itibarıyla hizmet vermeye başlamıştır. Ayrıca yerli uydu üretimine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Bilgi Teknolojileri

Ağustos 2016 itibarıyla Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (TGB) faaliyet gösteren 4.176 firmanın yüzde 54'ü yazılım ve bilişim alanındadır. 6676 sayılı Ar-Ge Kanunu kapsamında, TGB'lerdeki firmalarda çalışan personelin proje kapsamında veya lisansüstü eğitimle ilgili dışarıda geçirilen süreleri muafiyet kapsamına alınmıştır. BİT sektöründe Ar-Ge Merkezi Belgesi alan, 14'ü yazılım alanında olmak üzere 32 işletme bulunmaktadır. Ar-Ge merkezleri için tam zamanlı Ar-Ge personeli şartının 2014 yılında 50'den 30'a düşürülmesi sonrası, yazılım alanında faaliyet gösteren Ar-Ge merkezi sayısı 2015 yılında bir önceki yıla göre iki katına çıkmış, 2016 yılında ise bu sayı değişmemiştir. Ar-Ge Reform Paketi kapsamında tam zamanlı Ar-Ge personeli şartının 15'e kadar düşürülebilmesi sektörü olumlu etkileyecektir.

26/05/2015 tarihinde kabul edilen 2015/8 ve 2015/9 sayılı Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu kararları kapsamında yerli firmaların uluslararası tanıtımına ve markalaşmasına yönelik faaliyetler sürdürülmüş, programlara yönelik tanıtım faaliyetleri düzenlenmiştir.

06/05/2014 tarihinde uygulamaya konulan Ulusal İstihdam Stratejisinde, bilişim sektörüne yönelik işgücü niteliğinin geliştirilmesi, girişimciliğin teşvik edilmesi, yeni ürün ve teknoloji geliştirmeye yönelik araştırmaların desteklenerek sektördeki istihdamın artırılması amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için her yıl 10 bin bilişim uzmanının yetiştirilmesi ve BİT sektöründe istihdam edilen kişi sayısının 2023 yılına kadar yüzde 50 artırılması hedeflenmiştir. 2016 yılında, 2014-2016 Ulusal İstihdam Stratejisi Eylem Planı kapsamında sağlanan gelişmeler değerlendirilerek, 2017-2019 yıllarını kapsayacak yeni bir eylem planı hazırlık çalışmalarına başlanmıştır.

Türkiye İş Kurumu tarafından 2015 yılı içinde bilgisayar işletmeni, bilgisayar bakım ve onarımcısı gibi bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin mesleklere yönelik toplam 266 kursta 5.754 kişi eğitilmiştir. Bu kurslarda eğitim alan kişi sayısı tüm mesleki kurslarda eğitilen kişiler içerisinde yüzde 3,4'e karşılık gelmektedir.

2016 yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 16-74 yaş grubundaki bireyler arasında internet kullananların oranı yüzde 61,2'ye, düzenli internet kullanıcılarının oranı ise yüzde 55,3'e ulaşmıştır. İnternete erişim imkânı olan hanelerin oranı 2015'te yüzde 69,5 iken 2016'da yüzde 76,3'e çıkarak önemli bir artış göstermiştir. Bu artışta bir önceki yıl yüzde 58,7 olan mobil genişbant bağlantı sahipliğinin yüzde 65,2'ye çıkması etkili olmuştur. İnternet kullanım amaçlarında ise sosyal medya kullanımı yüzde 82,4 ile ilk sırada yer almakta, onu yüzde 74,5 ile haber, gazete ve dergi okuma izlemektedir.

2016 yılı Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 10 ve üzeri çalışana sahip girişimler içinde bilgisayar kullanılan ve internet erişimine sahip olan girişimlerin oranı önceki yıllara göre çok fazla değişim göstermeyerek sırasıyla yüzde 95,9

ve yüzde 93,7 olarak gerçekleşmiştir. İnternet sayfasına sahip girişimlerin oranı bir önceki yıl yüzde 65,5 iken 2016 yılında yüzde 66 olmuştur. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre girişimlerin yüzde 11,9'u internet üzerinden mal ve hizmet siparişi almış veya satış yapmıştır.

Bulut bilişim, kullandıkça ve kullandığın kadar öde prensibiyle bilişim maliyetlerinde esneklik ve tasarruf imkânı tanımaktadır. Mevcut durumda ülkemizde bilgi teknolojileri pazarı içerisinde 65,9 milyon ABD Doları gibi küçük bir payı olan bulut bilişim hizmetlerinin önümüzdeki dönemde hızlı bir büyüme göstermesi beklenmektedir. Bulut bilişim hizmetlerine yönelik farkındalık eksikliği ve KOBİ'lerin duyduğu mahremiyet ve güvenlik gibi endişeler, bu hizmetlerin KOBİ'lerde yaygınlaşmasının önünde engel teşkil etmektedir. Bu çerçevede, 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planında KOBİ'lerin bulut bilişim hizmetlerini kullanımını teşvik etmeye yönelik bir eyleme yer verilmiştir.

6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve buna bağlı Yönetmelikler kapsamında hazırlanan Elektronik Ticarete Bildirim Yükümlülükleri Hakkında Tebliğ Taslağı ile Elektronik Ticarete Güven Damgası Hakkında Tebliğ Taslağına ilişkin çalışmalar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

Ülkemizde kişisel verilerin korunmasına ve mahremiyetine yönelik hukuki altyapı ihtiyacını karşılamak üzere yürütülen çalışmalar sonucunda, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 07/04/2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanuna göre bağımsız ve özerk bir Veri Koruma Otoritesi kurulacak ve akabinde ikincil mevzuat hazırlanacaktır. Ayrıca, Avrupa Konseyi tarafından 1981'de hazırlanan ve ülkemiz tarafından da imzalanan Kişisel Verilerin Otomatik Olarak İşlenmesi Sırasında Gerçek Kişilerin Korunmasına İlişkin Sözleşme (108 no'lu Sözleşme) 30/01/2016 tarih ve 6669 sayılı Kanun ile TBMM tarafından onaylanmıştır. Söz konusu Sözleşme'nin eki olan Denetleyici Makamlar ve Sınır Ötesi Veri Akışına İlişkin Protokol (181 no'lu Ek Protokol) de 2016 yılında ülkemizce onaylanmıştır.

2015 yılı itibarıyla BİT pazarının yüzde 58'i telekomünikasyon sektöründen, yüzde 42'si ise bilgi teknolojileri sektöründen oluşmaktadır. Donanım, paket yazılım ve hizmetler alt kırımlarından oluşan bilgi teknolojileri pazarı içerisinde en büyük payı 8,3 milyar ABD Doları büyüklüğüne sahip donanım pazarı alırken, yazılım pazarının büyüklüğü 890 milyon ABD Doları, hizmetler pazarının büyüklüğü ise 1,3 milyar ABD Doları seviyesindedir. Ülkemizde yazılım ve bilgi teknolojileri hizmetleri harcamalarının bilgi teknolojileri pazarı içerisinde aldığı yaklaşık yüzde 21'lik pay yüzde 50'lik dünya ortalamasına göre oldukça düşüktür. Bu farkın oluşmasında, ülkemizde telekomünikasyon ve finans sektörünün bilgi teknolojileri hizmetlerinde yüksek iç kaynak kullanımı etkilidir. Bilgi teknolojileri harcamalarına özel ve kamu kurumlarının iç kaynak kullanımı dâhil edildiğinde, yazılım ve hizmetlerin bilgi teknolojileri içerisindeki payı yüzde 40'lar seviyesine çıkmaktadır. BİT pazarı yıllar itibarıyla belirli bir büyüme sergilemesine rağmen, sektörün ekonomiye sağladığı katkı istenilen düzeyde değildir.

Ülkemizde gerçekleşen elektronik ticaret hacmi son yıllarda önemli ölçüde artış göstermiştir. İnternette gerçekleşen kartlı ödemeler tutarı 2009 yılında 9,1 milyar TL iken, 2015 yılında 55,4 milyar TL'ye ulaşmıştır. 2016 yılı Ocak-Ağustos döneminde söz konusu tutar 44,9 milyar TL seviyesindedir. Ülkemizde internet kullanan bireyler arasında, internette alışveriş yapanların oranı 2015 yılında yüzde 33,1 iken, bu oran 2016 yılı itibarıyla yüzde 34,1 seviyesine yükselmiştir.

TABLO II: 41- Bilgi ve İletişim Teknolojilerine İlişkin Temel Göstergeler

	2014	2015	2016 (1)
Sabit Telefon Abone Sayısı (Bin)	12 529	11 493	11 000
Sabit Telefon Abone Yoğunluğu (Yüzde)	16,1	14,6	13,8
Mobil Telefon Abone Sayısı (Bin)	71 888	73 639	74 600
Mobil Telefon Abone Yoğunluğu (Yüzde)	92,5	92,3	93,5
Genişbant Abone Sayısı (Bin)	41 227	47 000	60 000
Genişbant Abone Yoğunluğu (Yüzde)	53,1	60	75,2
Kablo TV Abone Sayısı (Bin)	1 176	1 150	1 150
Bilgisayar Kullanan Bireylerin Oranı (Yüzde) (2)	53,5	54,8	54,9
İnternet Kullanan Bireylerin Oranı (Yüzde) (2)	53,8	55,9	61,2
İnternet Erişimine Sahip Hane Oranı (Yüzde) (3)	60,2	69,5	76,3
Bilgisayar Kullanılan Girişimlerin Oranı (Yüzde) (4)	94,4	95,2	95,9
İnternet Erişimine Sahip Girişimlerin Oranı (Yüzde) (4)	89,9	92,5	93,7
BİT Pazar Büyüklüğü (Milyar ABD Doları)	26,5	25,1	26,4
- Telekomünikasyon	15,4	14,6	15,1
- Bilgi Teknolojileri	11,1	10,5	11,3
e-Ticaret İşlem Hacmi (Milyar TL) (5)	41,8	55,4	68
İnternette Alışveriş Yapanların Oranı (Yüzde) (6)	30,8	33,1	34,1

Kaynak: BTK, TÜİK, Kalkınma Bakanlığı, IDC, Bankalararası Kart Merkezi

(1) Gerçekleşme tahmini

(2) 16-74 yaş arası nüfus bazında olup 2016 yılı gerçekleşmesidir.

(3) 2016 yılı gerçekleşmesidir.

(4) Seçilmiş sektörlerde 10 ve üzeri çalışanı olan girişimler bazında olup 2016 yılı gerçekleşmesidir.

(5) İnternet üzerinden gerçekleşen kartlı işlemler tutandır.

(6) İnternet kullanan bireylerin kişisel kullanım amacıyla internet üzerinden mal veya hizmet siparişi verme ya da satın alma oranı olup 2016 yılı gerçekleşmesidir.

Yayıncılık

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun uyarınca, ulusal, bölgesel ve yerel yayıncıların yetkilendirilmesine yönelik karasal sayısal televizyon yayın lisansı sıralama ihaleleri RTÜK tarafından 2013 yılında gerçekleştirilmiştir. Ancak yargı kararları doğrultusunda ihaleler iptal edilmiştir. İptal gerekçeleri çerçevesinde yeni ihaleler yapılmasına yönelik çalışmalar RTÜK tarafından sürdürülmektedir.

b) Amaç ve Hedefler

Ülkemizin bilgi toplumuna dönüşümünü hızlandırmak üzere bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygın ve etkin kullanılması, bilgi tabanlı ekonomiye dönüşüm ve nitelikli istihdamı geliştirmek amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkili bir araç olarak faydalanılması ve bu teknolojilerin üretiminde yerli katma değer artırılması temel amaçtır.

Ülkemizin bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde, önümüzdeki dönemde uygulanacak politika, strateji ve eylemleri içeren 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı hayata geçirilecektir.

Elektronik haberleşme sektörünün hizmet yeteneğinin rekabetçi bir ortamda küresel düzeyde geliştirilmesi hedefi doğrultusunda; devletin düzenleyici rolünün etkinleştirilmesi, yapılan düzenlemelerin etkin şekilde uygulanması, alternatif altyapı ve hizmetlerin devreye girmesi, pazarın potansiyel gelişimi ve bilgi toplumu hizmetlerinin yaygınlaşmasını etkileyen sorunlara yönelik çözümlerin geliştirilmesi konularında çalışmalar yürütülecektir. İnternet erişim ve kullanım oranlarının gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir. Kullanıcılara yüksek hızda genişbant erişim hizmeti sunulmasına imkân veren fiber optik altyapıların yaygınlaştırılması ve kurulumunun kolaylaştırılmasına yönelik tedbirler hayata geçirilecektir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin Ar-Ge, yenilik ve ihracat teşviklerinin, belirlenecek öncelikli alanlarda, odaklı ve etkileri ölçülebilir bir yapıda uygulanmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. Sayısal içeriğin gelişmesi ve ticarileşmesi amacıyla, başta oyun olmak üzere mobil uygulama, yazılım ve bilgi teknolojileri hizmetlerinin desteklenmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Yüksek katma değerli internet girişimlerinin ve yazılım firmalarının ortaya çıkması ve gelişimi desteklenecektir. e-Ticaretin hem yurt içinde gelişmesi hem de bu kanal vasıtasıyla ihracatın artırılmasına yönelik teşvik ve düzenlemelere ilişkin çalışmalar yürütülecektir. Kişisel verilerin korunması ve ulusal bilgi güvenliği alanlarında hukuki altyapının tamamlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Yayıncılık sektörünün altyapı ve hizmetleri çeşitlendirilecek ve sayısal dönüşümü tamamlanacaktır.

c) Politika ve Tedbirler

Politika / Tedbir	Sorumlu/İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
Bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde hayata geçirilecek politika, strateji ve uygulamaların belirlendiği yeni bilgi toplumu stratejisi ile eylem planı etkin biçimde uygulanacaktır. (Kalkınma Planı p.725)			
Tedbir 290. Bilgi Toplumu İzleme Sistemi oluşturulacaktır.	Kalkınma Bakanlığı (S), İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İlgili STK'lar	Aralık sonu	2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı'nın uygulamaya geçilmesi ile sağlanan dönüşüme ilişkin gelişmelerin etkin şekilde izlenmesi amacıyla bir izleme sistemi oluşturulacaktır.
İletişim teknolojileri altyapısı, uygun kalite ve fiyatlarla hizmet sunumuna imkân verecek şekilde geliştirilecek; başta fiber altyapı olmak üzere, yüksek hızlı internet erişim imkânı sunan sabit ve mobil yeni nesil erişim şebekelerinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı p.726)			
Tedbir 291. Elektronik haberleşme altyapısı olmayan yerleşim yerleri kapsama alanına alınacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (S), BTK	Aralık Sonu	Proje kapsamında, büyük kısmı Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde olmak üzere, elektronik haberleşme altyapısı olmayan yerleşim yerleri kapsama alanına alınarak bu yerleşim yerlerinde sabit telekomünikasyon hizmetleri sunulması sağlanacaktır.
Tedbir 292. Mobil haberleşme altyapısı olmayan yerleşim yerleri için kurulumlar tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (S), BTK	Aralık Sonu	Proje kapsamında daha önce GSM altyapısı kurulan 1.799 yerleşim yerine mobil internet hizmeti de götürülecektir. Bunun yanında, ilave 1.400 yerleşim yeri mobil haberleşme altyapısı kapsamına alınacaktır.

Tedbir 293. Ulusal Genişbant Stratejisi hazırlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (S), Kalkınma Bakanlığı, BTK, Rekabet Kurumu, İlgili STK'lar	Aralık Sonu	2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planına uyumlu Ulusal Genişbant Stratejisi hazırlanacaktır. Bu Stratejide 2018 yılı için genişbant hedefleri belirlenecek ve bu hedeflerin nasıl hayata geçirileceği detaylandırılacaktır.
Tedbir 294. BTK tarafından hazırlanan Bina İçi Elektronik Haberleşme Teknik Şartnamesi yeni yapılan binalar için zorunlu hale getirilecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (S), Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, BTK	Aralık Sonu	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 04/11/1984 tarihli ve 18565 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Elektrik İç Tesisleri Yönetmeliği ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 05/02/2008 tarihli ve 26778 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğinde değişiklikler yapılarak söz konusu Teknik Şartnameye uyum zorunlu hale getirilecektir.
Tedbir 295. 5G mobil haberleşme hizmetleri alanında uluslararası platformlara katılım, Ar-Ge çalışmaları, patent geliştirilmesi ve standartların belirlenmesi süreçlerine destek sağlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (S), Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, BTK, TSE, TÜBİTAK, YÖK, İlgili STK'lar	Aralık Sonu	5G teknolojileri konusunda yol haritası belirlenecektir. AB, ABD ve Uzak Doğu ülkeleri başta olmak üzere Ar-Ge çalışmaları yakından izlenecektir. 5G alanında yerli patent çalışmalarının artırılması için gerekli destekler verilecektir.
Yüksek katma değerli internet girişimlerinin ortaya çıkması ve gelişimi desteklenecektir. (Kalkınma Planı p.735)			
Tedbir 296. Türkiye Yazılım Sektörü Stratejisi ve Eylem Planı uygulanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (S), Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Üniversiteler, İlgili STK'lar	Aralık Sonu	Türkiye Yazılım Sektörü Stratejisi ve Eylem Planı uygulamaya konacak, eylemlerinin hayata geçirilmesine yönelik olarak izlemesi yapılacaktır.
İnternet ekonomisinin gelişimi için gerekli teknik, hukuki ve idari altyapılar geliştirilecektir. Yerli internet girişimlerinin başta bölge ülkeleri olmak üzere yurtdışına açılmaları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı p.736)			
Tedbir 297. e-İhracat Stratejisi hazırlanacaktır.	Ekonomi Bakanlığı (S), Dışişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, TOBB, TİM, İlgili STK'lar	Aralık Sonu	e-Ticaret kanalıyla Türkiye'ye coğrafi, tarihi ve kültürel açıdan yakın ülkeler başta olmak üzere, dünya geneline mal ve hizmet ihracatını artırmak amacıyla bir strateji hazırlanarak uygulamaya konacaktır.

Sayısal içeriğin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesi amacıyla başta oyun olmak üzere mobil uygulama, yazılım ve bilgi teknolojileri hizmetleri desteklenecektir. İnternetteki Türkçe içeriğin nicelik ve nitelik açısından gelişmesi ve erişilebilir olması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı p. 737)

Tedbir 298. Yazılım, oyun ve mobil uygulama alanlarında faaliyet gösteren bilişim şirketlerinin tanıtım, danışmanlık, marka tescil, uluslararası belgelendirme / akreditasyon faaliyetleri desteklenecektir.	Ekonomi Bakanlığı (S), İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İlgili STK'lar	Aralık Sonu	2015/8 sayılı Döviz Kazandıncı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar kapsamında, bilgi teknolojileri firmaları, teknoparklar ve sektör STK'larının yurt dışında yürütmekte oldukları tanıtım ve akreditasyon faaliyetlerinin bir strateji doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve bilgilendirme toplantıları yapılarak sayısının artırılması sağlanacaktır.
---	---	-------------	---

Tedbir 299. FATİH Projesi kapsamında sayısal eğitim içerikleri geliştirilecektir.	Milli Eğitim Bakanlığı (S), TÜBİTAK, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İlgili STK'lar	Aralık Sonu	FATİH Projesi kapsamında ihtiyaç duyulan sayısal eğitim içeriklerinin, yerli içerik endüstrisinin gelişimini de destekleyecek şekilde oluşturulması ve kullanımının yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilecektir.
--	---	-------------	---

Kişisel verilerin korunması ve ulusal bilgi güvenliği alanlarında hukuki altyapı tamamlanacaktır. (Kalkınma Planı p.738)

Tedbir 300. Siber güvenliğe ilişkin mevzuat düzenlemeleri tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (S), Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, TÜBİTAK, BTK, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Ulusal siber güvenliğinin sağlanmasına ilişkin ülkemiz mevcut mevzuatı gözden geçirilecek, Türkiye için ihtiyaç duyulan hususlara ilişkin mevzuat düzenlemeleri hayata geçirilecektir.
---	--	-------------	--

Tedbir 301. Siber suçlarla mücadele kapasitesi geliştirilecek ve uluslararası alanda etkinlik artırılacaktır.	Emniyet Genel Müdürlüğü (S), Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TÜBİTAK, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Siber suçlarla daha etkin mücadele edebilmek için Siber Suçla Mücadele Stratejisi oluşturulacaktır. Ulusal ve uluslararası operasyonlarda koordinasyon sağlanması ve siber suç soruşturma kapasitesinin artırılması amacıyla çalıştay ve toplantılar düzenlenecektir. Siber suçlar bakımından suçun araştırma ve soruşturulması konusunda farkındalık artırılacak; hizmet içi eğitimler verilerek emniyet güçlerinin uzmanlaşması sağlanacaktır.
--	---	-------------	--

Karasal vericiler üzerinden sayısal yayıncılığa geçiş süreci tamamlanacaktır. Analog yayınların sonlandırılmasıyla boşaltılacak olan frekans bandı etkin bir biçimde değerlendirilecektir. (Kalkınma Planı p.739)

Tedbir 302. Karasal sayısal televizyon yayınlarına yönelik yetkilendirmeler yapılacak ve sayısal yayınlar başlatılacaktır.	RTÜK (S), Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, BTK, TRT	Aralık Sonu	Karasal sayısal yayıncılığa geçiş için ihtiyaç duyulan yetkilendirme ve fiziksel altyapı çalışmalarına devam edilecektir.
---	---	-------------	---

2.2.2.15. Tarım ve Gıda

a) Mevcut Durum

Dünya tarım ve gıda ürünleri fiyatları, küresel ekonomideki durgunluk nedeniyle son birkaç yıldır düşme eğiliminde olmuş, 2014 yılı ve sonrasında arz artışı ve uluslararası piyasalardaki daralma nedeniyle düşme eğilimi devam etmiş, 2015 yılında şeker dışında tarım ve gıda ürünleri fiyatlarında önemli bir dalgalanma görülmemiştir. 2016 yılı içinde söz konusu genel eğilimde değişiklik olmuş ve Eylül ayına kadar hububat dışındaki önemli ürün gruplarında (et ve süt ürünleri, şeker ve yağlar) arz yönlü fiyat artışları dikkat çekmiştir. Özellikle şeker fiyatlarının 2015 ve 2016 yıllarında hızlı biçimde artması, arzdeki olumsuz beklentiler yanında önemli şeker üreticisi konumundaki Brezilya'nın para birimindeki değerlenmeden kaynaklanmıştır.

Birleşmiş Milletler tarafından 2015 Eylül sonunda duyurulan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasında tarımsal üretimin artırılması, doğal kaynakların dengeli kullanımı ve korunması yanında tarımsal altyapının iyileştirilmesine yönelik olanlar ile bunların alt hedefleri önemli görülmektedir. Diğer yandan, 2015 yılı sonunda gerçekleştirilen İklim Değişikliği Zirvesi sonrasında önümüzdeki yıllarda iklim değişikliğinin dünya üzerine etkileri yanında ülkemiz dâhil tüm ülkelerin atmosfere salınacak zararlı gazları azaltma taahhütleri tarım sektörü açısından en çok dikkat çeken konulardan birini oluşturmaktadır.

Ülkemizde tarım sektöründe 2014 yılında doğal afetlere bağlı olarak yaşanan yüzde 2,1'lik küçülmenin ardından 2015 yılında yüzde 7 büyüme gerçekleşmiştir. 2016 yılı ilk altı aylık döneminde tarımda büyümenin yavaşladığı gözlenmekte olup yıl sonunda büyüme oranının yüzde 0,5 olacağı tahmin edilmektedir. Tarımın GSYH içindeki payının 2015 yılında yüzde 8,5 iken 2016 yılında yüzde 8 olması beklenmektedir.

Tarım sektöründe mekanizasyona bağlı olarak işgücü talebinin azalması, sanayi ve hizmetler sektöründe istihdamın artması ve kırdan kente göç gibi nedenlerden dolayı yıllar itibarıyla tarımsal istihdamın toplam istihdam içerisindeki payı düşmektedir. Sektörün toplam istihdam içindeki payı 2014 yılında yüzde 21,1 iken, 2015 yılında yüzde 20,6'ya gerileyerek 5,48 milyon kişi olarak kaydedilmiştir. 2016 yılında bu oranın yüzde 19,3'e gerilemesi beklenmektedir.

2015 yılında tarım ve gıda ürünleri ithalatı bir önceki yıla göre yüzde 13,1 azalarak 12,4 milyar ABD Doları, ihracatı ise yüzde 6,8 azalarak 16,3 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Tarım ve gıda ürünleri dış ticaret hacminde yaşanan bu gerileme 2016 yılı döneminde yavaşlayarak da olsa devam etmiştir. Öte yandan, Ocak-Ağustos 2016 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre, ithalatta hayvancılık alt sektöründe, ihracatta ise ormancılık ve balıkçılık alt sektörlerinde artış olmuştur. Mevcut koşullar dikkate